

БОТАНІКА

УДК 581.92 (477)

doi: 10.25128/2078-2357.19.2.1

Л. К. САВЧУК, І. В. ВИГОВСЬКИЙ

Рівненський державний гуманітарний університет
вул. Пластова, 31, Рівне, 33000
e-mail: lubasav4uk@gmail.com

РАРИТЕТНІ ВИДИ РОСЛИН У ФЛОРИСТИЧНОМУ СКЛАДІ БАЗАЛЬТОВИХ КАР'ЄРІВ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Наведено результати вивчення поширення раритетних видів флори на ділянках діючих і вироблених базальтових кар'єрів та на прилеглий до них території, які розміщені у межах Волинського Полісся. Встановлено зростання 4 видів рослин із «Червоної книги України» (2009 р.) та 18 видів, які підлягають регіональній охороні в Рівненській області. За категоріями раритетності найбільше представлені малопоширені та потенційно вразливі види. Із дуже рідкісних видів виявлено *Primula elatior*, рідкісними є 4 види (*Gagea pratensis*, *Aquilegia vulgaris*, *Rosa mediata*, *Melittis sarmatica*). Поступове відновлення природної рослинності після припинення прямого антропогенного впливу сприяє поширенню раритетного фітокомпоненту.

Ключові слова: природоохоронний статус, категорії раритетності, регіональна охорона, Рівненська область, трансформовані екотопи, «Червона книга України» (2009 р.).

Одним із наслідків антропогенної трансформації природних екотопів часто є синантропізація та адвентизація рослинного покриву. Після припинення впливу або зменшення інтенсивності дії трансформуючих факторів у таких екотопах спостерігаються демуаційні процеси, характер яких визначається багатьма зовнішніми та внутрішніми факторами. Рослинність може набувати рис, характерних для її зонального типу, у флористичному складі можуть з'являтися окремі раритетні види. Найімовірніше, це пов'язано з тим, що внаслідок порушення рослинного покриву часто з'являються ділянки, які позбавлені рослинності або вона виявляється досить розрідженою. Це зумовлює появу вільних екологічних ніш, зменшує конкуренцію між видами флори та в підсумку збільшує імовірність проростання та подальшого закріплення тут видів із зниженою ценотичною активністю за умови потрапляння сюди спор або насіння із прилеглих територій. У цьому процесі важливим є наявність на таких прилеглих територіях ділянок із природною або наближеною до неї рослинністю, хоча діаспори деяких видів можуть заноситись із більш віддалених територій.

Саме такими закономірностями пояснює, наприклад, Я. П. Дідух зростання на невеликій площі раніше еродованих, а пізніше засаджених лісом, ділянок, більше десятка видів раритетних рослин у Сморгівському лісі в Рівненській області [4]. Факти зростання реліктових і рідкісних видів флори на порушених екотопах із пониженою ценотичною конкуренцією наводяться і в інших публікаціях [5–7], як і власне на урбанізованих територіях східної частини Волинського Полісся [3–4]. Варто зауважити, що у процесі трансформації в окремих випадках внаслідок локального порушення ґрунтового покриву та появи мікрорельєфних форм збільшується екотопологічна диференціація території.

У процесі розробки та видобутку копалин, зокрема й базальтів, здійснюється часткове або повне зняття ґрунтового субстрату, проводиться складування розкривних порід і кам'янисто-щебених уламків та утворенням відвалів. Після закінчення експлуатації родовищ проводиться рекультивация вироблених ділянок, яка передбачає засипання кар'єрів, вирівнювання поверхні, покриття її техноґрунтом із специфічними властивостями, які можуть суттєво відрізнятися від таких ділянок для типових зональних ґрунтів. На насипних субстратах із відсутньою рослинністю, що виникають під час експлуатації діючих та рекультиваций вироблених родовищ, запускаються первинні аллогенні сукцесії, які можуть включати демутаційні процеси.

Промислові родовища базальту розташовані у північно-західній частині Рівненської області та приурочені до Рівненського тектонічного розлому і Волинського трапового покриву. Близьке до денної поверхні залягання базальтів спостерігається в басейні р. Горинь, де вони утворюють основу куполоподібних підвищень із відносними висотами 20–25 м. Абсолютні висоти місцевості тут складають 201–202 м., тому найбільша кількість базальтових кар'єрів, як діючих, так і колишніх, знаходяться на проміжку с. Злазне – с. Базальтове (урочище Янова Долина), в околиці сс. Берестовець, Великий Мидськ (біля хутора Мувця), біля вже неіснуючого с. Гутвин та новий кар'єр біля с. Рудня Костопільського р-ну Рівненської області. Подібний характер залягання спостерігається також у басейні р. Стир, хоч тут базальти залягають дещо глибше. Потужність осадових відкладів над базальтами на цій ділянці досягає 10 м. Базальтові кар'єри в басейнах р. Стир розміщені в околицях сс. Полиці та Іванчі (Рафалівський кар'єр) Володимирецького р-ну [8].

Мета наших досліджень полягала в аналізі хорології, екологічних умов зростання та стану популяцій раритетних видів у складі флори на території базальтових кар'єрів, які розташовані в межах Волинського Полісся.

Матеріал і методи досліджень

Для аналізу використані матеріали польових флористичних досліджень, проведених упродовж 2017–2018 рр. на території Костопільського та Володимирецького р-нів Рівненської області. Дослідження включали ділянки діючих і вироблених базальтових кар'єрів, а також прилеглу територію безпосереднього впливу шириною 10–50 м. До складу раритетного фітокомпоненту були включені види флори, що внесені до третього видання «Червоної книги України» (2009 р.) [12], а також види, що підлягають охороні на регіональному рівні [11]. Усі виявлені раритетні види флори були проаналізовані за категоріями раритетності в межах усієї території Рівненської області. Із врахуванням запропонованих раніше підходів [2] виділено 4 категорії видів: дуже рідкісні, рідкісні, малопоширені, потенційно вразливі. Поширення червонокнижних видів у межах Рівненської області та їхні категорії раритетності наведені за В. О. Володимирцем [1]. Назви видів наведені із використанням баз The Plant List [15], International Plant Names Index [14], Catalogue of Life [13] із врахуванням нових уточнень. Система *Magnoliophyta* прийнята за прагматичною класифікацією С. Л. Мосякіна [10].

Результати досліджень та їх обговорення

Проведені на території, зайнятій виробленими базальтовими кар'єрами, польові дослідження дозволили виявити 4 види флори із 3 родин, які включені до третього видання «Червоної книги України» (2009 р.) [12] та 18 видів із 14 родин, які підлягають регіональній охороні на території Рівненської області [11]. Гербарні зразки наведених нижче раритетних видів рослин, які були зібрані під час проведення флористичних досліджень, зберігаються на кафедрі агрохімії, ґрунтознавства та землеробства Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне).

Із видів, які включені до «Червоної книги ...», у рослинному покриві представлені *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó та *Epipactis helleborine* (L.) Crantz, які є представниками родини *Orchidaceae*, *Atocion lithuanicum* (Zapał.) Tzvel. (*Silene lithuanica* Zapał.) із родини *Caryophyllaceae* та *Utricularia minor* L. із родини *Lentibulariaceae*.

Epipactis helleborine за природоохоронним статусом є неоціненим видом, у межах території Рівненської області він є потенційно вразливим, розсіяно трапляється на усій

території області, однак більше поширений у її лісостеповій частині. Коручка чемерникова є однією із найпоширеніших найчастотніших лісових орхідей Рівненщини, що зростає як у складі природних, так і антропогенно трансформованих угруповань. Її природне місцезростання приурочене до листяних і мішаних лісів, чагарникових заростей, узлісь, лісових лук. На досліджуваній території коручка виявлена на ділянках, де після добування базальту сформувалися деревно-чагарникові угруповання за участю *Betula pendula* Roth, *Carpinus betulus* L., *Populus tremula* L., *Pinus sylvestris* L., *Salix caprea* L., *Acer negundo* L., *Rosa canina* L., *Euonymus europaeus* L. Вона також виявлена і на прилеглий території як компонент лісових фітоценозів. Зростання виду відмічено на базальтових кар'єрах біля сс. Берестовець, Базальтове (Костопільський р-н) та на південь від с. Іванчі (Володимирецький р-н). Чисельність популяції складала від десятка особин біля с. Берестовець до сотні рослин біля с. Іванчі. Виявлені популяції включали майже всі вікові стани, із яких частка генеративних особин становила понад 70%. У досліджуваних локалітетах вид представлений окремими куртинами по 1–6 особин, що зростали серед розрідженого травостою із середньою зімкнутістю деревостану (0,4–0,6).

Dactylorhiza incarnata за природоохоронним статусом є вразливим видом, у межах території Рівненської області він також є потенційно вразливим, розсіяно зустрічається на усій території області. Цей вид пальчатокорінника є найпоширенішим і найчисельнішим із болотних орхідей на території Рівненщини, який здебільшого зростає на сирих і заболочених луках. *D. incarnata* виявлений лише на виробленому кар'єрі на південь від с. Іванчі, де зростає на вологій ділянці серед оголених базальтових брил із проекційним покриттям травостою до 80%. Тут він представлений 4 особинами у генеративному стані із високою життєвістю. У складі травостою його супроводжували такі види, як *Agrostis stolonifera* L., *Ranunculus repens* L., *Equisetum palustre* L., *Potentilla reptans* L., *Epilobium parviflorum* Schreb., *Mentha arvensis* L., *Tussilago farfara* L.

Atocion lithuanicum за природоохоронним статусом є неоціненим видом, який для території Рівненської області є потенційно вразливим, розсіяно зустрічається у межах Волинського та Житомирського Полісся, де зростає в складі псамофітних угруповань на піщаних дюнах, біля доріг, на узліссях. Під час обстежень виявлений на краю виробленого кар'єру, що прилягає до ґрунтової дороги, на північний захід від с. Іванчі. Вид представлений 3 квітучими особинами. У складі травостою, проекційне покриття якого складало до 90%, виявлено такі види, як *Calamagrostis canescens* (Weber ex F.H. Wigg.) Roth, *Elytrigia repens* (L.) Desv. ex Nevski, *Lolium perenne* L., *Berteroa incana* (L.) DC., *Oenothera biennis* L., *Stellaria graminea* L., *Potentilla argentea* L., *Crepis biennis* L. Поодинокі особини цього виду також виявлені в околиці с. Берестовець, де вони зростали неподалік водойми, що утворилася на дні виробленого кар'єру. Місцезростання виду характеризується доволі розрідженим травостоєм із проекційним покриттям до 40% та наявністю значної кількості оголеного базальтового щебеню. Разом із *Atocion* відмічені *Carex hirta* L., *Poa compressa* L., *Ranunculus acris* L., *Equisetum arvense* L., *Cerastium holosteoides* Fr.

Utricularia minor за природоохоронним статусом є вразливим видом, який для території Рівненської області є рідкісним, зрідка зустрічається у межах Волинського та Житомирського Полісся, де зростає в складі угруповань неглибоких і малопроточних ацидофільних водойм. Під час обстежень виявлений у західній частині водойми на дні виробленого кар'єру в околиці с. Базальтове. Тут він формує невеликі за площею, практично одновидові фрагменти заростей, із проекційним покриттям до 50–70% на глибині до 50 см. Зрідка його супроводжує *Batrachium circinatum* (Sibth.) Spach, який підлягає регіональній охороні в Рівненській області. Життєвість виду виявилась задовільною із присутністю квітучих особин.

Із видів, як охороняються на регіональному рівні [11], за категоріями раритетності 9 видів є потенційно вразливими, 4 види належать до малопоширених, 4 види виявились рідкісними, 1 вид – дуже рідкісним. Із останньої категорії представлений *Primula elatior* (L.) Hill. На території Рівненщини цей вид достовірно відомий із регіонального ландшафтного парку «Надслучанський» (Березнівський р-н) [9], у Рівненському обласному краєзнавчому музеї зберігаються гербарні зразки виду з Млинівського (урочище Лози біля смт Млинів),

Демидівського (біля с. Товпижин поблизу Хрінницького водосховища) та Радивилівського районів. Первоцвіт високий виявлений на узліссі мішаного лісу, який безпосередньо прилягає до нині діючого кар'єру в околиці с. Базальтове. Ділянка компактного зростання виду займала площу приблизно 5 м², його проєкційне покриття складало до 80%.

Із рідкісних видів на досліджуваній території підтверджено зростання *Gagea pratensis* (Pers.) Dumort., *Aquilegia vulgaris* L., *Rosa mediata* Dubovik, *Melittis sarmatica* Klokov. *Gagea pratensis* та *Melittis sarmatica* були виявлені на безпосередньо прилеглий до кар'єрів території у складі лісових угруповань відповідно біля с. Берестовець та с. Базальтове Костопільського р-ну. В обох випадках у складі популяцій присутні генеративні особини, відмічено лише 6 особин *Melittis sarmatica* серед доволі розрідженого трав'яного покриву (проєкційне покриття до 20%), чисельність *Gagea pratensis* оцінюється декількома десятками особин. *Aquilegia vulgaris* та *Rosa mediata* також були виявлені біля с. Берестовець на ділянках із відновленою після видобування каменю рослинністю. *Aquilegia vulgaris* зростала серед розріджених чагарникових заростей за участю *Euonymus europaeus*, *Rosa canina*, *Rubus caesius* L., *Salix purpurea* L. у нижній частині виробленого кар'єру, де представлена 3 куртинами із генеративними пагонами. *Rosa mediata* формувала чагарникові зарості на схилових відвалах кар'єру зі збідненим трав'яним покривом та представлена тут поодинокими кущами.

Із малопоширених видів на досліджуваній території відмічені *Veronica teucrium* L., *Dentaria bulbifera* L., *Centaurium pulchellum* (Sw.) Druce, *Inula helenium* L. 9 із виявлених видів є потенційно вразливими: *Batrachium circinatum*, *Polypodium vulgare* L., *Salix myrsinifolia* Salisb., *Anemone sylvestris* L., *Trifolium alpestre* L., *Malva excisa* Rchb., *Digitalis grandiflora* Mill., *Hippuris vulgaris* L., *Campanula persicifolia* L.

Певний інтерес представляють також знахідки таких видів, як *Pyrola media* Sw., *Scabiosa columbiana* L. та *Chamaenerion dodonaei* (Vill.) Kostel. *Pyrola media* раніше була відома лише із Рівненського р-ну, на досліджуваній території зростала у молодому заболоченому сосняку віком до 15–20 років на дні кар'єру в околиці с. Берестовець. *Scabiosa columbiana* на території Рівненщини нині достовірно відома лише із узлісних ділянок біля с. Базальтове та біля залізничної станції Любомирськ Рівненського р-ну (гербарні зразки зберігаються на кафедрі агрохімії, ґрунтознавства та землеробства НУВГП, м. Рівне). Під час досліджень рослина виявлена у великій кількості на схилі кар'єру та на прилеглий до нього території також в околиці с. Базальтове. Дискусійним є питання про аборигенність *Chamaenerion dodonaei*, що виявлений на виробленому кар'єрі на південь від с. Іванчі. Цей вид відомий із південно-західних регіонів України, у межах Рівненської області раніше не був виявлений. Зростав він серед оголених базальтових брил із досить розрідженим травостоєм (проєкційне покриття 15–20%). Зазначені види варто рекомендувати для включення їх у список регіональної охорони на території Рівненської області.

Висновки

Отже, поступове відновлення природної рослинності на вироблених базальтових кар'єрах після припинення прямого антропогенного впливу сприяє зростанню тут раритетних видів флори. Здебільшого вони мають обмежене поширення, невисоку чисельність та найчастіш приурочені до ділянок із пониженою ценотичною конкуренцією видів травостою. Частина видів формує повночленні самопідтримувані популяції. Раритетний фітокомпонент вибірково зберігся і на безпосередньо прилеглий до кар'єрів території.

1. Володимирець В. О. Види фітобіоти Рівненської області з Червоної книги України (2009 р.). *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Рівне, 2016. 3 (75). С. 21–47.
2. Володимирець В. О. Доповнення до списку видів флори, що підлягають регіональній охороні на території Рівненської області. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Рівне, 2012. 2 (58). С. 130–143.
3. Володимирець В. О., Гуцман С. В., Ойцось Л. В. Раритетні види рослин у складі флори міст східної частини Волинського Полісся. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія Біологія*. Тернопіль, 2016. № 2 (66). С. 14–21.
4. Дідух Я. П. Загадки Сморгівського лісу. *Етюди фітоєкології*. Київ : Арістей, 2008. С. 251–255.

5. Дидух Я. П. Эколого-ценотические особенности поведения некоторых реликтовых и редких видов в свете теории оттеснения реликтов. *Етюдн фітоєкології*. Київ : Арістей, 2008. С. 104–126.
6. Ена А. В. Популяционно-количественный состав и экологические особенности вечнозеленых реликтов дендрофлоры Крыма и проблемы их охраны : автореф. дисс. ... канд. биол. наук : 03.00.05. Ялта, 1986. 26 с.
7. Кучеревський В. В. Еколого-біологічні особливості *Cymbocasma borysthena* (Pall. ex Schlecht.) Klok. et Zoz на Дніпропетровщині. *Укр. бот. журн.* 1986. 43 (6). С. 72–73.
8. Мельник В. І. Базальтовий край. Рівне : Овід, 2017. 84 с.
9. Микитин Т. М., Володимирець В. О., Берташ Б. М., Якимчук А. Ю. Регіональний ландшафтний парк «Надслучанський»: еколого-економічні передумови раціонального природокористування : монографія. Рівне : «Волинські обереги», 2017. 248 с.
10. Мосякін С. Л. Родини і порядки квіткових рослин флори України: прагматична класифікація та положення у філогенетичній системі. *Укр. бот. журн.* 2013. 70 (3). С. 289–307.
11. Про затвердження Переліку регіонально рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин на території Рівненської області та Положення до нього : Рішення Рівненської обласної ради від 07 грудня 2018 р., № 1229. – URL: http://oblrada.rv.ua/documents/rishennya/7_sklikannya.php?SECTION_ID=171&ELEMENT_ID=17752.
12. Червона книга України: Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
13. Catalogue of Life: 2018 Annual Checklist. – URL: <http://www.catalogueoflife.org/annual-checklist/2018/info/ac/>.
14. International Plant Names Index. – URL: <http://www.ipni.org/>.
15. The Plant List. – URL: <http://www.theplantlist.org/>.

References

1. Volodymyrets' V.O. Vydy fitobioty Rivnens'koi oblasti z Chervonoj knyhy Ukrainy (2009 r.). *Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*. Rivne, 2016. 3 (75). S. 21–47.
2. Volodymyrets' V. O. Dopovnennia do spysku vydiv flory, shcho pidliahaiut' rehional'niy okhroni na terytorii Rivnens'koi oblasti. *Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*. Rivne, 2012. 2 (58). S. 130–143.
3. Volodymyrets' V. O., Hutsman S. V., Oytsius' L. V. Raryetni vydy roslyn u skladi flory mist skhidnoi chastyny Volyns'koho Polissia. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Serii Biologhii. Ternopil'*, 2016. No 2 (66). S. 14–21.
4. Didukh Ya. P. Zahadky Smorzhivs'koho lisu. *Etiudy fitoekologii*. Kyiv : Aristey, 2008. S. 251–255.
5. Didukh Ia. P. Ekologo-tsenoticheskie osobennosti povedeniia nekotorykh reliktovykh i redkikh vidov v svete teorii ottseneniia reliktovykh. *Etiudy fitoekologii*. Kiiv : Aristey, 2008. S. 104–126.
6. Ена А. В. Популяционно-количественный состав и экологические особенности вечнозеленых реликтов дендрофлоры Крыма и проблемы их охраны : автореф. дисс. ... канд. биол. наук : 03.00.05. Ялта, 1986. 26 с.
7. Кучеревський В. В. Еколого-біологічні особливості *Cymbocasma borysthena* (Pall. ex Schlecht.) Klok. et Zoz на Дніпропетровщині. *Укр. бот. журн.* 1986. 43 (6). С. 72–73.
8. Мельник В. І. Базальтовий край. Рівне : Овід, 2017. 84 с.
9. Mykytyn T. M., Volodymyrets' V. O., Bertash B. M., Yakymchuk A. Yu. Rehional'nyy landshaftnyy park «Nadsluchans'kyy»: ekologo-ekonomichni peredumovy ratsional'noho pryrodokorystuvannia : monohrafiia. Rivne : «Volyns'ki oberehy», 2017. 248 с.
10. Mosiakin S. L. Rodyny i poriadky kvitkovykh roslyn flory Ukrainy: prahmatychna klasyfikatsiia ta polozhennia u filohenetychniy systemi. *Ukr. bot. zhurn.* 2013. 70 (3). S. 289–307.
11. Pro zatverdzhennia Pereliku rehional'no ridkisnykh i takykh, shcho perebuvauiut' pid zahrozoiu znyknennia, vydiv roslyn na terytorii Rivnens'koi oblasti ta Polozhennia do n'oho : Rishennia Rivnens'koi oblasnoi rady vid 07 hrudnia 2018 r., No 1229. – URL: http://oblrada.rv.ua/documents/rishennya/7_sklikannya.php?SECTION_ID=171&ELEMENT_ID=17752.
12. Chervona knyha Ukrainy: Roslynnyy svit / za red. Ya. P. Didukha. Kyiv : Hlobalkonsalting, 2009. 900 s.
13. Catalogue of Life: 2018 Annual Checklist. – URL: <http://www.catalogueoflife.org/annual-checklist/2018/info/ac/>.
14. International Plant Names Index. – URL: <http://www.ipni.org/>.
15. The Plant List. – URL: <http://www.theplantlist.org/>.

L. K. Savchuk, I. V. Vyhovskiy

Rivne State Humanitarian University, Ukraine

RARE SPECIES OF PLANTS IN THE FLORISTIC COMPOSITION OF BASALT QUARRIES OF VOLYN POLISSYA

Industrial deposits of basalt are located in the northwestern part of Rivne region and confined to Rivne tectonic fault and Volyn trap cover. Close deposits of basalt to the surface is observed in the basin of the Goryn River (on the gap between the village of Zlazne and Basaltove (the tract of Janov Dolyna), the neighborhood of Berestovets, Velykyi Mydsk (near the village of Mutvytzia), near the village of Rudnya) in Kostopil district, also in the Styr River basin (the neighborhood of Polytzi and Ivanchi (Rafalivsky Quarry) in Volodymyrets district).

Materials from field floristic research conducted over 2017-2018 were used for analysis. The research included areas of existing and produced basalt quarries, as well as an adjacent area of direct influence of 10-50 m width. Species of flora were included in the structure of the rare phytocomponent, listed in the third edition of the Red Book of Ukraine (2009) and also species that are subject to protection at the regional level. All identified rare species of flora were analyzed by category of rarity within the entire territory of Rivne region (4 categories of species were identified: very rare, rare, limited distribution, endangered).

According to the results of the research, 4 species of flora from the Red Book of Ukraine (2009) and 18 species are under Rivne region protection. Among the Red List species, stable populations form *Epipactis helleborine* and *Utricularia minor*. *Dactylorhiza incarnata* and *Atocion lithuanicum* are represented by isolated generative individuals in the studied territory. By category of rarity, limited distribution and endangered species are presented. The rarest species, *Primula elatior* was found, there are 4 rare species (*Gagea pratensis*, *Aquilegia vulgaris*, *Rosa mediata*, *Melittis sarmatica*). 9 species are endangered, most of them are typical for reserves: *Batrachium circinatum* and *Hippuris vulgaris*. 4 species belong to the group of limited distribution. Phytosociological interest in Rivne region is the findings of such species as *Pyrola media*, *Scabiosa columbiana* and *Chamaenerion dodonaei*. The gradual regeneration of natural vegetation after the termination of direct anthropic influence helps to distribute rare phytocomponents. Most of the rare species have a limited distribution, a small number and are often spread in the areas with a lower cenotic competition.

Key words: conservation status, category of rarity, regional protection, Rivne region, transformed ecotopes, «Red Book of Ukraine» (2009).

Надійшла 17.04.2019.

УДК 582.477.2/58.006

doi: 10.25128/2078-2357.19.2.2

¹Н. І. ЦИЦЮРА, ²Р. С. ПАНАСЕНКО

¹Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка
вул. Ліцейна, 1, Кременець, Тернопільська область, 47000

²Кременецький ботанічний сад
вул. Ботанічна, 5, Кременець, Тернопільська область, 47003
e-mail: smaragds@ukr.net

ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ ВИДІВ ТА ФОРМ РОДУ *THUJA* L. У КРЕМЕНЕЦЬКОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ

Наведено результати вивчення декоративних якостей 3 видів та 13 форм роду *Thuja* із колекції Кременецького ботанічного саду. Виявлено 4 високодекоративних, 11 декоративних та 1 середньодекоративний таксони. Подано рекомендації до використання досліджених видів та форм у таких категоріях садово-паркових насаджень, як солітери, групові та алейні посадки, куліси та екрани, бордюри, боскети, фігурні вироби, кам'яністі гірки, садові вази.